

1615

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: ТЕОРІЯ МЕДІАДОСЛІДЖЕНЬ

Цикл професійної підготовки.

2.1. Нормативна дисципліна

ВИКЛАДАЧ:

Квіт Сергій Миронович, доктор філологічних наук, доктор філософії (PhD, Український вільний університет, Мюнхен), e-mail: kvitsm@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 ECTS (1 навчальний рік)

Заняття в аудиторії: 52 год

Самостійна робота слухачів курсу: 68 год.

АНОТАЦІЯ

Курс «Теорії медіадосліджень» є необхідною теоретичною основою для проведення медіадосліджень. Він дає можливість здобути теоретичні знання та практичні навички, необхідні магістрам для організації наукової роботи у своїй галузі.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ:

Теоретична підготовка аспірантів у галузі медіадосліджень, включно з опануванням найбільш відомих теорій та методів, вивченням історії дослідження масових комунікацій, ознайомленням із сучасними українськими прикладами розвитку медіагалузі та проведення медіадосліджень. Оскільки ця дисципліна орієнтована головним чином на дослідників медіа, вона включає в себе головні складові цієї професії, а також вводить в центральну проблематику розвитку масових комунікацій сучасної України. Через цей курс аспіранти одержують цілісний погляд на журналістику, мас-медіа та масові комунікації.

В результаті вивчення курсу аспірант повинен

Знати:

- основні теорії масових комунікацій
- історію розвитку медіадосліджень

Вміти:

- проводити медіадослідження;
- критично мислити;
- давати експертні оцінки медійним та комунікаційним процесам в сучасній Україні;
- орієнтуватися у проблематиці громадського мовлення.

Теорія медіадосліджень		
<i>Результати навчання</i>	<i>Методи навчання</i>	<i>Форми оцінювання</i>
Уміння застосовувати теорії масових комунікацій для	Індивідуальна робота. Опрацювання	Письмове індивідуальне завдання. Поточний контроль шляхом

1615

розуміння, узагальнення й передбачення певних явищ медіавпливів при дослідженні медіааудиторії, текстів, інституцій.	рекомендованої літератури. Групове обговорення.	колегіального оцінювання (peer-assessment).
Вміння застосовувати кількісні та якісні методи досліджень; формулювати дослідницькі питання та гіпотези, з огляду на обрану парадигму дослідження; тестувати гіпотези; опановувати нові методи збору та аналізу даних; володіти дослідницькою термінологією.	Індивідуальна робота. Опрацювання рекомендованої літератури. Групове обговорення.	Письмове індивідуальне завдання. Поточний контроль шляхом колегіального оцінювання (peer-assessment).
Здатність визначати інтелектуальні рамки медіа дослідження, добирати відповідні теорії, що можуть надаватися як для перебігу самого дослідження, так і для подальшої інтерпретації зібраних даних.	Доповідь, презентація дослідження. Індивідуально-групове обговорення.	Усна презентація індивідуального завдання; критичний аналіз індивідуальних письмових завдань та усної презентації колег. Поточний контроль шляхом колегіального оцінювання (peer-assessment).
Дотримуватися принципів академічної доброчесності і високої академічної культури.	Індивідуальна робота, підготовка презентації, виступ.	Усна презентація індивідуального завдання; критичний аналіз індивідуальних письмових завдань та усної презентації колег. Поточний та підсумковий контроль.

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Курс «Теорії медіадосліджень» скерований на те, щоб інтегрувати й удосконалити знання історії медіа досліджень, залучити слухачів курсу до порівняльного аналізу основних теорій масових комунікацій і їх подальшого використання для інтерпретації зібраних даних і розробки власного дослідження. Слухачі курсу набудуть уміння застосовувати теорії масових комунікацій для розуміння, узагальнення та передбачення явищ медіа-впливів у процесі дослідження аудиторії, текстів і інституцій окремих медіа.

Курс «Теорії медіадосліджень» пов'язаний з курсами «Основи герменевтики» й «Методи медіа досліджень».

Окрема увага приділятиметься навичкам ведення еміричних медіа досліджень.

1615

Тематичний план

Зміст лекцій, практичних, семінарських занять

Теми по програмі навчальної дисципліни	План лекції	Кількість годин	Теми практичних занять
1	2	3	4
1. Масові комунікації та їх дослідження.	<ul style="list-style-type: none"> - що таке комунікація; - ключові поняття масових комунікацій; - масова інформація та засоби масових комунікацій; - «журналістикознавство» і медіадослідження; - джерела для медіадосліджень в Україні; - інтелектуальні рамки медіа досліджень; - соціологічний сегмент; - медіаекологія, медіакритика, медіаграмотність, медіафілософія 	4	<ul style="list-style-type: none"> - методи медіадосліджень; - структура й методологічна основа медіадосліджень
2. Теорії масових комунікацій	<ul style="list-style-type: none"> - історія вивчення масових комунікацій; - п'ять головних заслуг Г.Ласвела; - теорія масової комунікації Д.Макквейла; - Основні теорії (4 школи і 41 теорія); - контент-аналіз Дж.Брайанта і Д.Мірон; - американська та європейська традиції; - візуальна комунікація за А.Бергером; - вивчення теорій масових комунікацій за першоджерелами 	4	<ul style="list-style-type: none"> - на семінарських заняттях, презентаціях і колективних дискусіях глибоко проговорюються всі пропонувані терміни масових комунікацій
3. Медіареформи : подолання тоталітаризму	<ul style="list-style-type: none"> - український контекст: ретроспективна спрямованість культури, громадська активність, співпадіння посттоталітарних і постколоніальних умов, сучасні комунікаційні технології; - авторитарна стагнація; - російська гра; - помаранчева революція; - журналістська революція; - брудні виборчі технології та медіа; - незворотність змін в українських медіа 	4	<ul style="list-style-type: none"> - медіа революції в Україні; - сучасні нормативні теорії (медіа системи)
4. Професія журналіста	<ul style="list-style-type: none"> - універсалізм професії журналіста; - професійні стандарти; - принципи подачі новин; - журналістська етика та саморегуляція; - соціологічна грамотність; - інші види масово-інформаційної діяльності: public relations, спін, маніпуляції; 	4	<ul style="list-style-type: none"> - професійні журналістські стандарти; - журналістське розслідування

1615

	- журналістська та медіаосвіта		
5. Журналістська та медіаосвіта	<ul style="list-style-type: none"> - між рутинною і творчістю; - вітчизняна та західна традиції; - різноманіття форм журналістської освіти як вимога медіа ринку; - знання і уміння; - зв'язок з редакціями; - Могилянська школа журналістики: навчання через практику; - способи оцінювання навчального процесу та випускників журналістських закладів; - критерій «першої роботи» 	4	<ul style="list-style-type: none"> - журналістська та медіаосвіта в Україні; - журналістська та медіаосвіта мережного суспільства
6. Специфічні представлення	<ul style="list-style-type: none"> - що таке специфічні представлення та зв'язок з професійною етикою; - мораль у мас-медіа; - непристойність, жорстокість і насильство; - гендерні представлення; ВІЛ-СНІД у засобах масової комунікації; - головні проблеми зображення тероризму; Важливість медіадосліджень для коригування незадовільних медіапредставлень 	4	<ul style="list-style-type: none"> - різновиди специфічних представлень у медіа; - роль медіадосліджень
7. Громадське мовлення	<ul style="list-style-type: none"> - українські проекти громадського мовлення та дискусії навколо них; - погляди на реорганізацію державного телебачення і радіомовлення; - переклад на українську терміна public service broadcasting, принципи і стандарти; - публічне мовлення у Великій Британії, США, Німеччині, Франції та Польщі; - криза громадського мовлення у світі 	4	<ul style="list-style-type: none"> - громадське мовлення у світі; - боротьба за громадське мовлення в Україні
8. Нові медіа	<ul style="list-style-type: none"> - конкуренція і конвергенція; - виникнення Інтернету; - Нові медіа, вплив на суспільство, журналістику, журналістську освіту; - гіпертекстуальність, інтерактивність, мультимедійність; - громадянська журналістика і подкасти; - блоги і блогосфера в Україні і світі; - кому служать нові технології: демократії чи тоталітаризму? 	4	<ul style="list-style-type: none"> - що таке нові медіа та мережні технології; - блоги та блогосфера
9. Глобалізація	<ul style="list-style-type: none"> - виникнення поняття «глобалізація», його багатоаспектність; - ліберальна культура та вільний ринок; - дискусія навколо теорії «домінування»; - анти-та альтерглобалізм; 	4	<ul style="list-style-type: none"> - виміри глобалізації; - глобалізація та масові комунікації

1615

	<ul style="list-style-type: none"> - позиція країн «третього світу» та пострадянських держав; - конфлікти цивілізацій; - глобалізація і мас-медіа; - мас-культура; - масова комунікація глобального суспільства 		
10. Герменевтика та комунікативна філософія	<ul style="list-style-type: none"> - глобальне взаєморозуміння і порозуміння; - спадщина філософської герменевтики: Г.-Г.Гадамер; - нові прагнення Франкфуртської школи: К.-О.Апель та Ю.Габермас; - відповідальність розуму в «ідеальній комунікативній спільноті»; - метаетика і консенсусна мораль; - герменевтичне коло як комунікативна дія; - недооцінювання передсуджень 	4	<ul style="list-style-type: none"> - філософське герменевтика та комунікативна філософія; - глобальне порозуміння як проблема розвитку і виживання

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Форми оцінювання	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Підготовка презентації у межах курсової тематики та виступ	1	20	20
Активна участь у обговореннях на семінарах, дискусіях	10	4	40
Іспит		40	40
Разом			100

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи:

Головна мета проведення самостійної роботи полягає у необхідності більш широкого огляду тематики курсу з використанням різноманітних рекомендованих матеріалів. Важливою складовою самостійної роботи студентів є виконання індивідуальних робіт. До індивідуальних робіт відносяться презентації, а також такі роботи, які мають на меті надолужити пропущені заняття. Презентації можуть бути мультимедійними, з використанням власних нотаток і просто усними. Особлива увага приділяється знанню першоджерел, вказаних у переліку матеріалів для читання.

1615

6. Тематика презентацій:

1. Г. Ласвелл
2. В. Ліпман
3. М. Мак-Люен
4. Д. Мак-Квейл
5. Дж. Брайант
6. Е. Роджерс
7. Ю. Габермас
8. М. Кастелз
9. Н. Чомський
10. Дж. Гербнер
11. А. Бандура
12. Традиційна, альтернативна та пострадянська журналістська освіта
13. Франкфуртська школа.
14. Джерела медіа досліджень в Україні.
15. Помаранчева революція як медіа і журналістська революція.
16. Журналістське розслідування.
17. Проведіть межу між public relations, спіном та маніпуляціями масовою свідомістю.
18. Специфічні представлення (за власними прикладами).
19. Тероризм і медіа.
20. Порівняльна характеристика британського, американського, німецького, польського та російського проекту громадського мовлення.
21. Українські концепції громадського мовлення.
22. Блогосфера та громадська журналістика.
23. Характеристика світу Google, економіка push та економіка pull.
24. Традиційна і мережна публічна сфера.
25. Постмодернізм і «суспільство, що навчається» як глобалізаційні теорії.

Завдання на самостійне поглиблене вивчення:

26. новітні теорії масових комунікацій;
27. досвід громадського мовлення різних країн світу;
28. журналістська етика: порівняння українського та західного досвіду;
29. глобалізація і масові комунікації;
30. нові медіа та мережне суспільство;
31. «глобальне село» і «село глобального знання»

Форми та методи контролю:

Мета поточного контролю – оцінити ступінь засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та рівень знань студентів з відповідних розділів дисципліни. Контроль здійснюється у формі усного й письмового опитувань, колективних дискусій і обговорень та презентацій. Підсумковий контроль знань здійснюється наприкінці триместру шляхом складання іспиту. До екзамену допускаються студенти, які мають необхідний рівень поточних знань. Підсумковий контроль відбувається у формі письмового іспиту.

1615

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Підготовка презентації у межах курсової тематики та виступ	20	Доповідь підготовлено і виголошено вчасно, з максимальним використанням рекомендованої літератури. Доповідь структурована, логічна, послідовна; містить елементи проблемного підходу. Доповідач демонструє володіння матеріалом і здатність відповісти на запитання аудиторії.
	17-19	Доповідь підготовлено і виголошено вчасно, але без дотримання тих чи тих вимог, викладених вище.
	1-16	Доповідь підготовлено із запізненням та/або містить прогалини та помилкові твердження. Доповідач не демонструє належної підготовки та/або не готовий відповідати на змістовні запитання.
Активна участь у обговореннях на семінарах, дискусіях	10	Аспірант бере участь у обговоренні як дискусант.
	7-8	Аспірант задає змістовні запитання, висловлює аргументовані зауваження, бере участь у дискусії.
Іспит	40	Аспірант надає правильні відповіді, демонструє належний рівень знань і розуміння матеріалу курсу, коректно аналізує опрацьований теоретичний матеріал. Виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовно-стилістичну досконалість.
	37-39	Аспірант надає правильні відповіді, демонструє належний рівень знань і розуміння матеріалу курсу, коректно аналізує опрацьований теоретичний матеріал. Виклад має логічний і послідовний характер, однак у тексті наявні певні неточності чи мовно-стилістичні недоліки. Окремих частинам викладу бракує аналітичного характеру.
	1-36	Аспірант демонструє достатню обізнаність з матеріалом, однак роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Робота містить фактографічні неточності та/або необґрунтовані судження. Текст вирізняється значними мовно-стилістичними недоліками.

1615

	0	Завдання не виконане у визначений викладачем термін або містить плагіат.
--	---	--

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			Задовільно
60 – 65	E (достатньо)		
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов'язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до екзамену) складає 30 балів. **У разі отримання оцінки «неприйнятно»** (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії студент може обрати повторне вивчення дисципліни.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

1615

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року)

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iaкости-osvitnoi-diialnosti-ta-iaкости-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Пітерс Дж. Слова на вітрі. Історія ідеї комунікації. – Київ, 2004; Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння. - Львів, 2004; Почепцов Г. Теорія комунікацій. - Київ, 1999; Bertrand I., Hughes. Media Research Methods. Audiences, Institutions, Texts.- Basinstoke, New York.- 2005; Bryant J., Thompson S. Fundamentals of Media Effects. – Boston, 2002.
2. Berger A. Seeing is Believing. An Introduction to Visual Communication. Second Edition. – 1989; Bryant J., Miron D. Theory and Research in Mass Communication// Journal of Communication. – Desember, 2004; Lasswel H. The Structure and Function of Communication in Society // The Communication of Ideas. – Ed.By L.Bryson.- New York, 1948; Lippmann W. The World Outside and The Pictures in our Head // Public Opinion. – New York, 1922; McQuail D. McQuail's Mass Communication Theory. – London, 2005; Herman E. and Noam Chomsky N. Manufacturing Consent. - Pantheon Books, 1988; Siebert F., Peterson T., Shramm W. Four Theories of the Press. University of Illinois Press. Urbana-Chicago-London, 1956; Singhal A., Sthapitanonda P. The Role of Communication in Development: Critique of Dominant, Dependency and Alternative Paradigms // The Journal of Development Communications, 1996, 7 (1); Rogers E. Diffusion of Innovations. New York, 1995; Bandura A. Social Cognitive Theory of Mass Communications // Mediapsychology, # 3, 2001; Wright C. Functional Analysis and Mass Communication // The Public Opinion Quarterly, Vol.24, # 4, 1960; Perloff R. The Third-Person Effect // Media effects. Advances in Theory and Research. – Ed. by Bryant J., Zillmann D. – Mahwah, 2002; McCombs M., Shaw D. The Agenda-Setting Function of Mass Media // The Public Opinion Quarterly. – Vol. 36, № 2, 1972; Noelle-Neumann, E. The Spiral of Silence. – Chicago, 1984; Katz E., Blumler J., Gurevitch M. Uses and Gratifications Research // The Public Opinion Quarterly. – Vol. 37, № 4, 1973-1974; Katz E. The Two-Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report on a Hypothesis // The Public Opinion Quarterly. – Vol. 21, № 1, 1957; White D. The Gate-keeper: A Case Study in The Selection of News // Journalism Quarterly, 27, 1950.
3. Kvit S. Mass Communications of an Independent Ukraine in the Context of Normative Theories and as an Evidence of Modernization Theory. – Working Papers of the Institute for Broadcasting Economics at the University Of Cologne, # 273, 2010; Влада тьми і темників. Хрестоматія з політичної цензури в Україні. 2001-2004. Упоряд. В. Кіпіані.- Київ, 2005; Журналістська революція 2004. Події,люди,дискусії. – ред..Н.Лігачова.- Київ, 2005; Преса і влада. Хроніка протистояння, ІМІ. – Київ, 2003; Ash T., Snyder T.The Orange Revolution // The New York Review of Books. – Volume 52, Number 7. – April 28, 2005; Pavlenko R/, Klymenko I. Are the Changes in Ukraine's Mass Induced by the

1615

- “Orange” Revolution Really Irreversible? // Магістеріум. Серія журналістика. - № 22. – Київ, 2006.
4. Бекешкіна І. опитування громадської думки. Посібник для журналістів і політиків. – Київ. 2005; Константинов А. Журналистское расследование. История метода и современная практика. – Санкт-Петербург – Москва, 2003; Королько В. Паблік Рілейшнз. Наукові основи, методика, пракика. – Київ, 2001; Місьо М., Петрова Н. Правничі засади діяльності ЗМІ в Україні. - Київ, 2002; Randall D. The Universal Journalist. – London, 1996.
 5. Вуароль М. Гід газетяра. – Київ, 2003; Здоровега В. Ти хочеш бути журналістом? Будь! // Молодь України. – 26 березня 2004.; Каппон Р. Настанови журналістам Ассошіейтед Пресс. – Київ. 2005.; Федченко с. Чого ми не знаємо, може вбити // Дзеркало тижня. - №14, 2006.; Asstssing Media Education/ A Resource Handbook for Educators and Administrators. – Ed. By W.Christ. – Mahwah, 2006; Shah H. Journalism in an Age of Mass Media Globalization: http://www.idsnet.org/Papers/Communications/HEMANT_SHAH.HTM
 6. Ожеван М. Двогостра зброя // Підприємництво в Україні. - №8,2001; Пагутяк Г. Пекло, яке створили нам ЗМІ: [http:// www.franko.lviv.ua/mediaeco/ndch/statti/pagutjk_peklo.htm](http://www.franko.lviv.ua/mediaeco/ndch/statti/pagutjk_peklo.htm); Чебаненко М. Превалювання жінок у засобах масової комунікації: не вигадка і не жарт, а реальність?: <http://mediakrytyka.info/?view=339>; Gumenyuk N. Ethical Principles Of Broadcasting Images Of Violence. Comparing BBC World And Ukrainian TV Channel Inter’s Main Newscasts.- Örebro University, 2006; Nacos B/ Mass-mediated terrorism:the central role of the media in terrorism and counterterrorism.- Lanham, 2002; Perl R. Terrorism, the media, and the government: perspectives, trends, and options for policymakers: <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/state/crs-terror-media.htm>
 7. Kvit S. The Ghost of Public Broadcasting Service in Ukraine: www.rundfunk-institut.uni-koeln.de/.../Kvit-Ghost-PBS-Ukraine.pdf; Басенко М. Моделі громадського телебачення в демократичних країнах: український контекст. – Київ, 2006; Евері Р. Громадське мовлення: http://www.telekritika.kiev.ua/articles/188/0/7122/gromadske_movlennja/; Шевченко А. Суспільне телебачення: з чистого аркуша: <http://www.telekritika.kiev.ua/articles/148/0/4183/>; Шевченко Т. “Public Service Broadcasting” – труднощі перекладу: <http://pravda.com.ua/news/2005/4/12/3393.htm>; Syvertsen T. The Many Uses of the ‘Public Service’ Concept // Nordicom Review, Vol. 20, 1999.
 8. Кастельс М. інформаційна епоха. Економіка, общество и культура. – Москва, 2000; Коваленко О. Розвиток ІР технологій та нові можливості персональної (громадянської) журналістики. _ Київ. 2006; Мелешенко О. взаємодія ЗМІ: нові форми як відповідь на виклики часу// Вісник Запорізького державного університету. - №3. 2002; Пуговський М. Блогерські мережі. – Київ – 2006. ; Pavlik J. Journalism and New Media. – New York, 2001; Castells M. The Message is the Medium // Global Media and Communication. – № 3, 2005; Filippovska Y. The Role of Mass Media in the New Transformation of Ukrainian Society: <http://alternativemedia.mirovni->

1615

institut.si/abstracts.html; Kvit S. Networked Communities: Strategies for Digital Collaborations (book review) // International Journal of Business Data Communications and Networking, 5 (4), 2009.

9. Гелд Д., Мак-Грю Е. Глобалізація / Антиглобалізація. – Київ, 2004; Черепанин В. Літаки у голові. [http:// www.ji.lviv.ua/n25texts/cherepanyn.htm](http://www.ji.lviv.ua/n25texts/cherepanyn.htm) Globalization and Civilizations. – Ed. by M.Mozaffari. - London, 2002; Mason M. Global Nation and Development. A Glossary. – Winnipeg, 2005; Osterhammel J, Peterson N. Globalization.F short History.- Princeton, 2006.
10. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості. – Львів, 2000; Єрмаленко А. Комунікативна практична філософія. – Київ, 1999; Лильо Т. Глобалізація комунікаційного простору і процеси національної ідентифікації у посткомуністичному світі. – Київ, 2001; Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. – СПб, 2001; Хабермас Ю. Вовлечение Другого. – СПб, 2001; Квіт С. Філософська герменевтика і соціальні науки з погляду однієї дискусії // Той, хто відродив Могилянку. Збірник на пошану В'ячеслава Брюховецького. – Київ, 2007.

До всієї програми рекомендується підручник: Квіт С. Масові комунікації. – Київ, 2018.